

Nr 86

Utlåtande i anledning av motioner om förbättrat skydd mot yrkes- skada genom förgiftning.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 856 av herrar *Jonsson* och *Norberg* samt II: 1031 av herrar *Olsson* i Timrå och *Wiklund* i Härnösand.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamma åtgärder för att skapa större respekt för de förordningar, som är avsedda att skydda yrkesutövare mot förgiftning eller annan skada, på så sätt att yrkesinspektionen respektive giftnämnden åläggs att vidtaga de åtgärder som erfordras för att beivra misstänkta eller konstaterade brott mot bestämmelser i gällande förordning om gifter och annat hälsofarligt material».

Utskottet har i den ordning som föreskrivs i 46 § riksdagsordningen inhämtat yttranden över motionerna från riksåklagaren, giftnämnden och arbetarskyddsstyrelsen.

Motionerna

I motionerna framhålls att en rad yrkesgrupper drabbas av allvarliga hälsorisker i sitt arbete beroende på att gällande bestämmelser om märkning av giftiga substanser inte efterföljs. Det anförs att ett par uppmärksammade fall av detta slag nyligen förekommit i måleribranschen, vilka föranlett vederbörande fackförening att inge polisanmälan. Motionärerna fortsätter:

För den allmänna rättskänslan måste det framstå som stötande att myndigheterna kan konstatera brott mot gällande bestämmelser, men att dessa myndigheter är förhindrade att beivra överträdelser, som för många människor i vårt yrkesliv kan vara livshotande eller åstadkomma framtida invaliditet. En skyddslag av den karaktär som dessa förordningar i det aktuella fallet utgör bör inte vara baserad på enskilda personers eller organisationers vaksamhet. En lagstiftning som genom olyckligt valda anvisningar synes vara oförståelig för stora grupper i samhället bör icke få en ytterligare begränsad räckvidd genom att överträdelser inte beivras. Det aktuella fallet vittnar om att bestämmelsernas efterlevnad måste övervakas på ett bättre sätt. Anvisningar om åtgärder vid fall av överträdelse bör lämnas till yrkesinspektionen och giftnämnden.

Gällande giftförordning bör kompletteras med åläggande för giftnämnden och arbetarskyddsstyrelsen att anmäla uppenbara fall av lagöverträdelse till polismyndighet för åtal. Nuvarande bestämmelse (§ 27 mom. 3: 4) innebär att åtal endast kan ske »efter angivelse av målsägande».

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om märkning av gifter och andra hälsofarliga varor finns i 17 § giftförordningen. Enligt denna skall förpackning med hälsofarlig vara vid utlämnandet från tillverkningsställe och försäljningsställe vara märkt på sådant sätt att riskerna för förgiftning eller annan skada genom varan i möjligaste mån begränsas. Av märkningen skall, såvida giftnämnden inte föreskriver annat, framgå vilket eller vilka ämnen, som förlämnar varan dess hälsofarliga egenskaper. Ytterligare föreskrifter om förpackning och märkning av hälsofarlig vara finns i tillämpningskungörelsen till giftförordningen. Giftförfattningarna innehåller även andra bestämmelser om handhavandet av hälsofarliga varor, vilka syftar till att minska de risker som kan vara förenade med hanteringen av sådana varor. I samma syfte verkar vissa bestämmelser om giftiga eller eljest hälsofarliga ämnen i arbetarskyddslagen.

Högsta tillsynen över efterlevnaden av giftförordningen och med stöd av denna meddelade föreskrifter utövas av giftnämnden. I praktiken sker tillsynen i samarbete med arbetarskyddsstyrelsen samt yrkesinspektionens befattningshavare och kommunala tillsynsmän. Från polisens sida torde någon egentlig spaningsverksamhet på detta område inte förekomma. Polis och åklagare är därför i väsentlig utsträckning beroende av att upptäckta överträdelse anmäls, framför allt av de organ som närmast har till uppgift att övervaka efterlevnaden av hithörande bestämmelser.

Enligt 27 § giftförordningen dömes den till dagsböter som bryter mot bestämmelserna i 17 § om märkning av hälsofarlig vara eller åsidosätter nödig aktsamhet vid hantering av sådan vara. Är brottet grovt kan straffet bli fängelse i högst ett år. Någon angivelse av målsägande erfordras inte. Sådan krävs däremot vid åtal för brott mot tystnadsplikten i 26 §, vilken stadgar förbud mot att röja eller obehörigen nyttja yrkeshemlighet m. m. som blivit känd för någon som har eller haft att utöva tillsyn över giftförfattningarnas efterlevnad.

Remissyttrandena

Samtliga remissinstanser avstyrker bifall till motionerna.

Riksåklagaren framhåller att det är ett väsentligt intresse att de i motionerna aktualiserade bestämmelserna efterlevs och att överträdelse i förekommande fall beivras. Eftersom brott mot giftförordningen — med undantag för brott mot tystnadsplikten — redan hör under allmänt åtal, kan detta intresse tillgodoses utan den av motionärerna ifrågasatta författningsändringen.

Giftnämnden och *arbetarskyddsstyrelsen* anför liknande synpunkter. Gift-nämnden tillägger att utövandet av en tillfredsställande tillsyn kräver resurser som medger övervakning direkt på fältet. Giftnämnden har också i

årets statsverksproposition tillförts två nya tjänster som inspektör hos nämnden. Genom dessa tjänstemän med specialkunskaper på området kan giftnämnden kontinuerligt följa förhållandena på fältet. Därigenom blir det också möjligt för nämnden att fortlöpande hålla andra myndigheter underriktade om på vilka punkter tillsynen tid efter annan bör koncentreras samt att ge råd och anvisningar för deras befattning med giftrågor.

Utskottet

I syfte att främja efterlevnaden av giftförordningen och i anslutning till denna meddelade föreskrifter föreslås i förevarande motioner att giftförordningen kompletteras med ett stadgande som ålägger giftnämnden och yrkesinspektionen att anmäla misstänkta eller konstaterade brott mot bestämmelser i förordningen till åtal.

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är av väsentlig betydelse att bestämmelserna i giftförordningen om märkning och hantering av hälsofarliga varor efterlevs. Utskottet finner det angeläget att tillsynsmyndigheterna, giftnämnden och arbetarskyddsstyrelsen, utövar en effektiv kontroll i detta avseende. För att främja ökade inspektionsinsatser har årets riksdag anslagit medel för bl. a. två tjänster som inspektör hos giftnämnden.

Eftersom polisen inte själv torde bedriva någon egentlig spaningsverksamhet på detta område, är polis och åklagare beroende av att upptäckta överträdelser anmäls av tillsynsmyndigheterna för åtgärd. Tillsynsmyndigheterna torde utan särskilda direktiv i giftförordningen vara väl medvetna om detta led av deras tillsynsverksamhet. Sedan anmälan inkommit kan åklagarmyndigheten — till skillnad från vad som uppges i motionerna — väcka åtal utan att angivelse av målsägande föreligger. Intresset av att beivra överträdelser av hithörande bestämmelser kan således tillgodoses med nu gällande regler och någon komplettering av giftförordningen är inte nödvändig. Utskottet får därför hemställa,

att motionerna I: 856 och II: 1031 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 november 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Dahlberg (s)*, Österdahl (fp), Högström (s), Andreasson (cp), Ivar Andersson (s) och Blomquist (m);

från a n d r a kammaren: fröken Sandell (s), herr Gustavsson i Alvesta (cp), fröken Wetterström (m)*, fru Skantz (s), herrar Nilsson i Kalmar (s), Aldén (s), fru Fränkel (fp) och fru Håvik (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.